

Handreiking

Inzet masterpsychologen in de ouderenzorg

MAART 2023

Inleiding

De psycholoog behoort tot de kerndisciplines van de ouderenzorg. Het is daarom van belang dat zij beschikken over een hoog niveau van vakbekwaamheid. Het NIP vindt dat alle psychologen in de ouderenzorg minimaal op postmasterniveau opgeleid moeten worden en beschikken over een BIG-registratie. Uit onderzoek van de sectie Ouderenpsychologie van het NIP blijkt dat er binnen de ouderenzorg relatief weinig BIG-geregistreerde psychologen werken, ondanks de complexiteit van het werk en de geldende functie-eisen en is er grote diversiteit in opleidingsniveaus onder psychologen.

Zo'n 34% is gezondheidszorgpsycholoog (gz-psycholoog) en slechts 1% is klinisch psycholoog of klinisch neuropsycholoog. 65% van de psychologen in de ouderenzorg is masterpsycholoog en in 41% van de organisaties krijgen masterpsychologen geen begeleiding van een BIG-geregistreerde psycholoog tijdens het dagelijks werk.

De sectie Ouderenpsychologie van het NIP vindt dit zorgelijk. Elke cliënt binnen de ouderenzorg heeft immers recht op kwalitatief hoogwaardige psychologische zorg. In de ouderenzorg is er een groot verschil tussen de gewenste situatie en de situatie die de praktijk ons momenteel leert. Tot de gewenste situatie is bereikt, ziet de sectie het belang en de noodzaak om een handreiking op te stellen voor deze overbruggingsperiode. Deze handreiking geeft een toelichting op de (postmaster) norm die het NIP stelt aan vakbekwaamheid en biedt een kader voor de huidige inzet (en begeleiding) van masterpsychologen.

→ [Lees hier meer over het onderzoek van de sectie](#)

De gewenste situatie: de NIP-norm voor vakbekwaamheid

Het NIP, de beroepsvereniging van psychologen, staat voor hoogwaardige beroepsuitoefening en heeft een norm gesteld voor de vakbekwaamheid die daarvoor nodig is. Deze norm wordt ook gehanteerd in de nieuwe beroepenstructuur die op 1 januari 2025 ingaat. Om het beroep op kwalitatief hoog niveau te kunnen uitoefenen wordt een zesjarige opleiding nodig geacht (4 jaar universiteit en 2 jaar postmasteropleiding). Die opleidingsduur komt overeen met de Europese standaard en vormt de basis voor bijvoorbeeld de BIG-registratie als gz-psycholoog. De norm voor vakbekwaamheid biedt cliënten kwaliteit en bescherming, maar psychologen zelf ook. De verantwoordelijkheid en intensiteit van het werk vraagt meer toerusting dan de theoretische universitaire opleiding.

In lijn met deze norm vindt het NIP dat ook psychologen in de ouderenzorg op postmasterniveau opgeleid moeten worden. Voorkomen moet worden dat masterpsychologen zonder begeleiding of verdere opleiding worden ingezet voor taken waarvoor ze (nog) niet zijn toegerust. Inzet is om in de toekomst de gz-opleiding direct te laten aansluiten op de universitaire opleiding, en ervaren masterpsychologen via een verkort EVC-traject (Eerder Verworven Competenties) tijdelijk de gelegenheid te geven zich alsnog te laten registreren.

→ [Lees hier meer over de NIP-norm voor vakbekwaamheid](#)

Beroepen in de ouderenzorg

In de ouderenzorg zijn verschillende psychologen en gedragswetenschappers werkzaam. De gz-psycholoog, orthopedagoog-generalist, klinisch psycholoog en klinisch neuropsycholoog zijn BIG-geregistreerd. Deze wettelijk beschermde beroepstitels zijn verbonden aan (minimaal) een postmaster opleidingsniveau, het deskundigheidsgebied van het beroep is vastgelegd en er is sprake van wettelijk tuchtrecht. Masterpsychologen werkzaam in de ouderenzorg beschikken niet over een beschermde titel en vallen niet onder wettelijk tuchtrecht. Alleen wanneer zij lid zijn van het NIP zijn zij gehouden aan de beroepscode en vallen zij onder verenigingstuchtrecht. Bovendien is er geen (getoetste) zekerheid over hun niveau van vakbekwaamheid.

Gz-psychologen zijn in staat zelfstandig werkzaamheden te verrichten, zoals het stellen van diagnoses, indiceren en het uitvoeren van behandelingen. Klinisch (neuro)psychologen hebben na de gz-opleiding verder gespecialiseerd middels een 4-jarig opleidingstraject. Klinisch psychologen zijn gespecialiseerd in psychodiagnostiek en psychologische behandeling bij ernstige en complexe psychologische diagnostiek en de klinisch neuropsycholoog houdt zich bezig met centraal-neurologische aandoeningen en de gevolgen daarvan voor het menselijk functioneren. Daarnaast zijn beide specialisten geschoold in wetenschappelijk onderzoek en managementvaardigheden. De sectie ouderenpsychologie van het NIP onderzoekt de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een apart specialisme op het gebied van de ouderenzorg.

Wet- en regelgeving

De ouderenzorg heeft te maken met diverse wet- en regelgeving. Het is van belang dat ook masterpsychologen hiervan goed op de hoogte zijn. Binnen deze wet- en regelgeving wordt in sommige gevallen onderscheid gemaakt tussen BIG-geregistreerde psychologen en psychologen die niet BIG-geregistreerd zijn. Relevante wet- en regelgeving betreft onder meer de Wet geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO), de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG), de Wet langdurige zorg (WLZ) en de Wet zorg en dwang (WZD) .

→ [Lees meer informatie hierover in de Wegwijzer wet- en regelgeving voor psychologen in de gezondheidszorg](#)

Inzet masterpsychologen in de ouderenzorg

Op basis van de norm voor vakbekwaamheid maakt het NIP zich sterk voor meer gz-opleidingsplaatsen. Voor de huidige situatie heeft het NIP een aantal leidende adviezen opgesteld voor de inzet van masterpsychologen in de ouderenzorg:

- Zorg dat masterpsychologen lid zijn van het NIP en de merknaam PSYCHOLOOG NIP kunnen voeren. Faciliteer startende psychologen daarin;
- Zorg dat masterpsychologen werkbegeleiding door minimaal een gz-psycholoog krijgen bij hun dagelijkse werkzaamheden;
- Bied masterpsychologen de gelegenheid hun theoretische kennis te versterken door het volgen van scholing en laat ze reflecteren op hun handelen via supervisie en/of intervisie.

PSYCHOLOOG NIP - binding aan beroepscode en tuchtrecht

De titel 'psycholoog' is niet wettelijk beschermd. Dit betekent dat iedereen zich psycholoog kan noemen, ongeacht opleiding of werkervaring. Met het gebruik van de merknaam PSYCHOLOOG NIP laat een masterpsycholoog zien lid te zijn van het NIP, zich te verbinden aan de beroepscode en te vallen onder verenigingstuchtrecht. Ook laat hij zien dat hij beschikt over een universitair diploma in de psychologie én enige ervaring heeft als psycholoog.

De sectie Ouderenpsychologie adviseert masterpsychologen die (nog) niet in staat zijn een gz-opleiding te volgen in elk geval te zorgen dat ze de merknaam PSYCHOLOOG NIP mogen voeren. Advies aan werkgevers is hen hierin te faciliteren.

→ [Lees hier meer informatie over voorwaarden en aanvraag van de merknaam.](#)

Werkbegeleiding

Bekwaamheid is een belangrijke pijler voor de inzet van professionals. Vakbekwaamheid wordt opgebouwd door kennis en ervaring. Een gz-psycholoog heeft na zijn universitaire opleiding twee jaar gewerkt onder begeleiding. Hij is in staat zelfstandig taken te verrichten op het gebied van diagnostiek, indicatiestelling en behandeling. Een ervaren masterpsycholoog kan door opgedane kennis en ervaring net zo bekwaam zijn geworden, maar dat geldt niet voor psychologen die net afgestudeerd zijn. Ook is deze kennis en ervaring niet getoetst en geborgd via een beroepsregistratie. In het kader van het EVC-traject is het aan te bevelen dat de masterpsycholoog de duur en frequentie van de werkbegeleiding van de gz-psycholoog vastlegt in zijn administratie en daarbij vermeldt of ging over diagnostiek of behandeling.

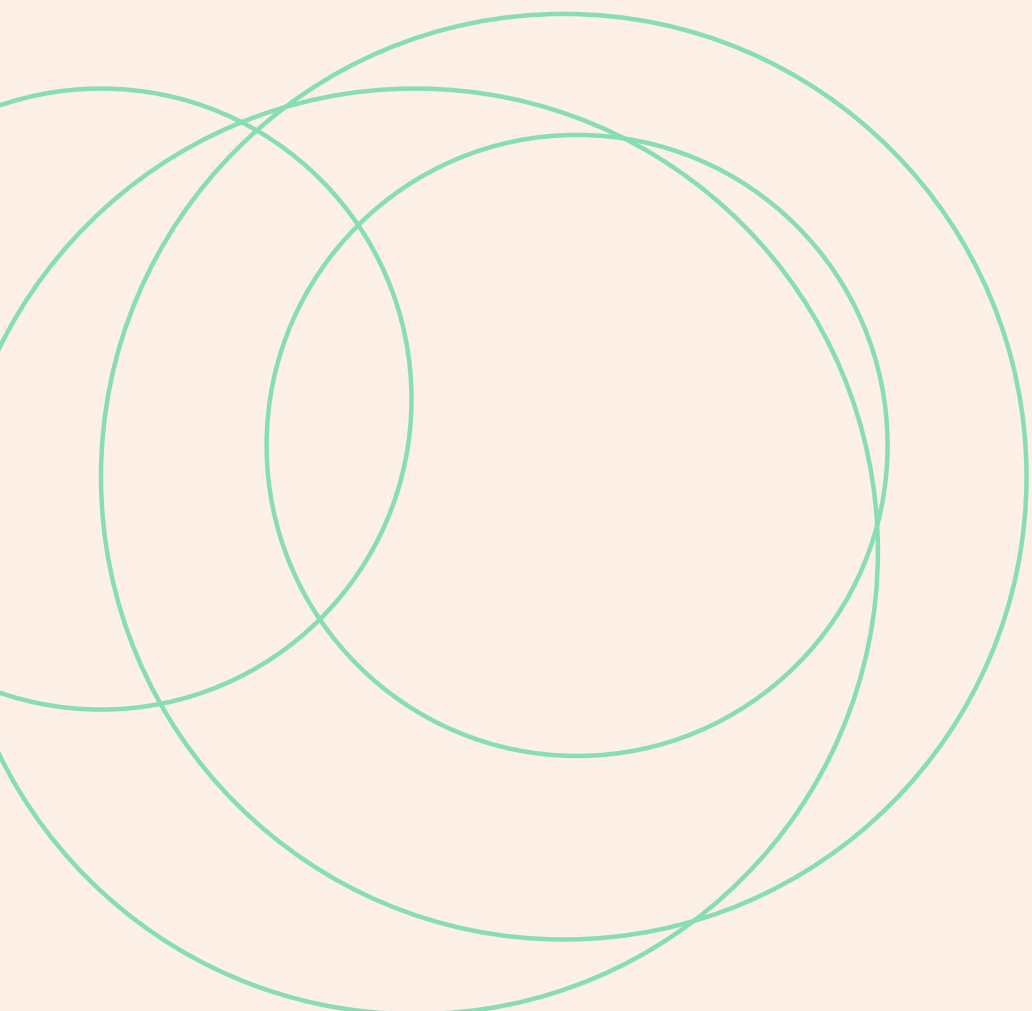
Bij de inzet van masterpsychologen is het van belang dat er sprake is van werkbegeleiding, bij voorkeur door een BIG-geregistreerde psycholoog met deskundigheid op het gebied van ouderen. Hierbij gelden de volgende richtlijnen:

- De werkbegeleiding wordt gegeven door een gz-psycholoog, orthopedagoog-generalist, klinisch psycholoog of klinisch neuropsycholoog. Het heeft de sterke voorkeur dat deze werkbegeleiding intern georganiseerd wordt, zodat er daadwerkelijk zicht is op de dagelijkse werkzaamheden van de masterpsycholoog. Indien de werkgever dit intern niet kan organiseren, dient de werkgever alsnog in een oplossing te voorzien.
- De werkbegeleiding is structureel, er is sprake van daadwerkelijk zicht op de werkzaamheden, en er wordt rekening wordt gehouden met het vakbekwaamheidsniveau en het dienstverband van de masterpsycholoog. De intensiteit van begeleiding kan aflopen naarmate de masterpsycholoog meer kennis en ervaring heeft opgedaan en in overeenstemming met de werkbegeleider vaststelt meer bekwaam te zijn.
- De werkbegeleiding is methodisch en doelgericht: er worden afspraken gemaakt met betrekking tot frequentie, voorbereiding, evaluatie en er wordt gewerkt met leerdoelen. Op basis van die leerdoelen wordt een ontwikkelplan opgesteld.

Tijdens de werkbegeleiding is er aandacht voor het werken conform de beroepscode van het NIP.

Scholing en reflectie

Totdat de masterpsycholoog de opleiding tot gz-psycholoog kan volgen, waarbinnen 480 uur scholing worden gevolgd om zijn theoretische kennis op te bouwen, dient de masterpsycholoog zich te kunnen ontwikkelen. Het is van belang dat masterpsychologen in de gelegenheid worden gesteld om scholing te volgen. Een gz-psycholoog heeft binnen zijn opleiding minimaal 90 uur supervisie gevolgd, gericht op zelfreflectie. Juist voor masterpsychologen is het van belang dat zij - naast praktische werkbegeleiding - leren reflecteren op hun werk. Dat kan via supervisie, maar ook via gestructureerde intervisie, intern of extern georganiseerd. In het kader van het EVC-traject is het aan te bevelen dat de masterpsycholoog de duur en frequentie van de supervisie van de gz-psycholoog vastlegt in zijn administratie en daarbij vermeldt of dit in het kader van diagnostiek of behandeling plaatsvond.

Sectie Ouderenpsychologie

(030) 820 1500 | www.psynip.nl | info@psynip.nl

NIP Nederlands
Instituut van
Psychologen